

به نام خدا

تأثیر سبک های مدیریت معلمان بر میزان یادگیری

مولفان :

محبوبه بهبهانی مطلق

محمدامین ساکی

آمنه حسینی

توفیق حلفی

انتشارات کتاب رسان ایده

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: بهبهانی مطلق، محبوبه، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور: تاثیر سبک های مدیریت معلمان بر میزان یادگیری / مولفان محبوبه
بهبهانی مطلق، محمدامین ساکی، آمنه حسینی، توفیق حلفی.
مشخصات نشر: انتشارات کتاب رسان ایده، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۰۹ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۵۴۹-۹-۱-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۰۹- ۱۰۷.
موضوع: معلمان - سبک های مدیریت - میزان یادگیری
شناسه افزوده: ساکی، محمدامین، ۱۳۶۸
شناسه افزوده: حسینی، آمنه، ۱۳۷۱
شناسه افزوده: حلفی، توفیق، ۱۳۶۹
رده بندی کنگره: BF۷۳۴
رده بندی دیویی: ۱۵۶/۵
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۸۰۲۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: تاثیر سبک های مدیریت معلمان بر میزان یادگیری
مولفان: محبوبه بهبهانی مطلق - محمدامین ساکی - آمنه حسینی - توفیق حلفی
ناشر: انتشارات کتاب رسان ایده
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۱۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان :
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۵۴۹-۹-۱-۱
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵.....	مقدمه
۱۰.....	سبک های مدیریتی و تعاریف
۱۱.....	نگاهی به الگوها
۱۱.....	تعاریف جدید
۱۲.....	نگاهی به الگوها
۱۳.....	طبقه بندی
۱۳.....	گذری بر الگوهای نوین و سبک های معلمان
۱۴.....	روش های فعال تدریس
۱۴.....	روش تدریس مساله محور
۱۵.....	روش های مبتنی بر تکنولوژی
۱۵.....	روش تدریس معکوس
۱۵.....	استفاده از پرینتر سه بعدی در تدریس
۱۶.....	روش تدریس شخصی سازی شده
۱۷.....	روش تدریس فعال
۱۷.....	مزایای روش تدریس فعال
۱۸.....	تفاوت ها
۱۹.....	انواع روش تدریس فعال
۲۵.....	روش مساله محور
۲۶.....	تاریخچه یادگیری مسئله محور
۲۷.....	نقش مربی در یادگیری مسئله محور
۲۸.....	نقش یادگیرنده در یادگیری مسئله محور
۲۸.....	ویژگی های مسئله در یادگیری مسئله محور
۲۹.....	فرایند یادگیری مسئله محور
۳۱.....	مزایای تدریس مساله محور
۳۳.....	طراحی یک تکلیف اصیل
۳۴.....	تفاوت سبک های مساله محور با روش سنتی

۳۵	روش گردش علمی
۴۷	روش تدریس آزمایشگاهی
۵۰	مفاهیم اساسی روش تدریس آزمایشگاهی
۵۶	روش تدریس اکتشافی
۵۶	بررسی روش تدریس اکتشافی
۶۱	روش تدریس بارش مغزی
۶۲	تعریف بارش مغزی در فرهنگ لغت
۶۹	تکنولوژی
۷۰	تغییر نقش معلم در کلاس درس
۷۰	ارتباطات
۷۱	غنی سازی یاد گیری
۷۲	نقش ICT چیست؟
۷۳	آموزش برای فردا
۸۰	باز بینی و ارزشیابی واحد یاد گیری طراحی شده
۸۱	استانداردهای ارزیابی آموزش مبتنی بر فناوری
۸۴	معایب روش مبتنی بر تکنولوژی
۸۹	روش تدریس معکوس
۹۷	استفاده از پرینتر سه بعدی در تدریس
۹۷	استفاده از چاپ سه بعدی در آموزش و پرورش
۹۸	مزیت عمده چاپ سه بعدی در آموزش و پرورش
۱۰۱	روش تدریس شخصی سازی شده
۱۰۱	هدف از یادگیری شخصی سازی شده چیست؟
۱۰۲	یادگیری شخصی سازی شده در کلاس درس چگونه است؟
۱۰۲	مزایای یادگیری شخصی سازی شده چیست؟
۱۰۴	نتیجه گیری
۱۰۷	منابع و مآخذ

مقدمه

معلمان در کلاسها با دانش آموزانی که از لحاظ خانوادگی، اجتماعی، اقتصاد، فرهنگی و روانی متفاوت هستند، روبرو می‌باشند که در کردار و گفتارشان از معلمان خویش تقلید می‌کنند و حتی در توجیه اعمال خود به معلمان خویش استناد می‌کنند. به این علت به نظر می‌رسد یک معلم باید تمام خصلتهای خوب یک انسان کامل را داشته باشد. ولی واقعیت این است که معلم مانند سایر افراد جامعه در برخی خصوصیات برجسته و در برخی دیگر متوسط و در بعضی نیز ضعیف می‌باشد. بنابراین معلم باید همواره خود را مورد ارزیابی قرار دهد و با شناخت نقاط ضعف خویش، در جهت افزودن بر خصلتهای برجسته، خود را متحول سازد (صفوی، ۱۳۷۶ ص ۸۵)

قابل ذکر است سبک های تدریس دارای مجموعه مهارتهای شخصی و ذاتی می باشد که شاید تمامی معلمان به یک اندازه از آن برخوردار نباشند، لذا در کتاب حاضر تلاش می شود تا ضمن بررسی شیوه تدریس معلمان از لحاظ جنسیت، رشته تدریس و سوابق تدریس، میزان ارتباط آن را با موفقیت تحصیلی دانش آموزان روشن سازد، تا از این طریق خدمتی هر چند ناچیز در حیث ارائه اطلاعات مورد نیاز به دست اندرکاران آموزش و پرورش، بخصوص معلمان زحمتکش فراهم گردد.

در دنیای پیچیده ، هیچکس بی نیاز از تعلیم و تربیت نیست . امروز فعالیت در مدرسه و در امر آموزش ، خود بخش عظیمی از زندگی انسانها شده است . لحظاتی را به خاطر می آوریم که چگونه نشستن در کلاس، گوش دادن به صدای یکنواخت معلم ، حفظ کردن بدون فهم مطالب درسی ، دلهره واضطراب ناشی از امتحان، و سرزنش معلمان ووالدین موجب نفرت و گریز ما از کلاس درس ومحیط آموزشی می شد .راستی چرا؟! چرا فعالیتهای آموزشی نتوانست مارا با محیط آموزش مأنوس ، وبه یاد گیری علاقه مند

کند؟ چرا فعالیتهای مدرسه با تهدید اصرار معلمان صورت می گرفت؟ چرا شاگردان از تعطیل شدن مدرسه احساس رضایت و خوشحالی می کردند؟ مقصر اصلی چه کسی بود؟ معلم ناتوان و ناآگاه یا شاگرد بی علاقه و بی استعداد؟ آیا معلمان تعلیم و تربیت، نتوانسته اند امکانات مطلوب یادگیری و زمینه های شکوفایی استعداد شاگردان را فراهم کنند؟ و یا انتخاب روش های تدریس به درستی انجام نشده است؟ آگاهی و شناخت معلم از اصول و روشهای تعلیم و تربیت عامل مهمی است که می تواند او را در کار خود موفق و موید سازد. معلم باید قادر باشد با شناخت شاگردان و آگاهی از فرایند تدریس، نیازهای آنان را مشخص کند و با در نظر گرفتن توانایی های ایشان به ایجاد وضعیت مطلوب آموزش اهتمام ورزد.

در دهه های اخیر تلاشهای زیادی در کشور صورت گرفته تا روشهای کلیشه ای و سنتی آموزشی جای خود را به روشهای تازه و بدیع و مبتنی بر نیازهای فردی و اجتماعی دانش آموزان دهد. آنان را خلاق و تولید کننده علم و دانش پرورش داده و دریچه های نوینی را در زمینه علوم و تکنولوژی در کشور بگشاید. تغییرات نظام آموزشی و کتب درسی دانش آموزان نیز در همین راستا صورت گرفته است. اما علی رغم تمامی زحمات و هزینه های سنگینی که آموزش و پرورش متحمل شده است، هنوز شاهد تدریس علم به شیوه سنتی و معلم محوری هستیم. در قریب به اتفاق مدارس کشور، هیچ تغییری در زمینه تدریس و ارزشیابی و ... دیده نمی شود. به همین علت به کرات دبیران ظالمانه مورد شماتت قرار می گیرند که چرا نمی توانند خود را با روشهای مدرن آموزش وفق دهند. به همین جهت در این مقاله سعی شده است بر علل و ریشه های تداوم شیوه تدریس سنتی و غیرفعال از سوی دبیران پرداخته شود. علل تداوم شیوه تدریس سنتی را می توان در چند عامل زیر پیگیری کرد.

۱. تأثیر برنامه و ساخت نظام آموزشی در فرآیند تدریس

ساخت نظام آموزشی یک جامعه، اعم از نگرشها و باورها، برنامه ها و آیین نامه ها می تواند روش تدریس معلم را تحت تأثیر قرار دهد. توجه یا عدم توجه نظام آموزشی به

نیازهای شاگردان و جامعه، اصالت دادن نظام آموزشی به محتوا و برنامه ها به جای رشد و تحول همه جانبه، عدم نظارت و کنترل سالم و ارزشیابی های اصولی و غیراصولی همه می توانند روش تدریس معلم را تحت تأثیر قرار دهند. در بررسی ساختار نظام آموزشی هر کشور دو نظام کاملاً متفاوت دیده می شوند.

۱- نظام متکی بر اصالت مواد درسی: از جمله ویژگیهای نظام متکی بر اصالت مواد درسی این است که در این نظام آموزشی یک برنامه ثابت برای کشور اجرا می شود و محتوای برنامه مقید به متن تنظیم شده است و رعایت انضباط یکنواخت آموزشی برای همه معلمان الزامی است.

۲- نظام متکی بر رشد همه جانبه فرد: در این نظام برنامه برحسب مقتضیات منطقه و نوع مدرسه و توانایی شاگردان تنظیم می شود و محتوای برنامه به فعالیتهای فردی و گروهی شاگردان بستگی دارد. معلمان در اجرای برنامه و انتخاب مواد درسی آزادی عمل و اختیارات بیشتری دارند و ... با کمی تأمل و دقت در نظام آموزشی کشور درمی یابیم که نظام آموزشی کشور ما متکی بر اصالت مواد درسی است. زیرا دبیران باید مطالب معینی را بدون توجه به تواناییها، استعدادها و علایق دانش آموزان تدریس نموده و ارزشیابی معینی را با ریزبارم معین به عمل آورند. بدیهی است که در چنین نظامی - همچنانکه محققان و دانشمندان علوم تربیتی معتقدند- معلم آزادی عمل چندانی ندارد که توسط آن بتواند به فعالیتهای ابتکاری بپردازد و بطور کلی او مجبور است که وظایف خاصی را که از طرف سیستم به او تحمیل می شود را بدون کم و کاست اجرا نماید. بنابراین به نظر می رسد که پیشنهادات داده شده برای تدریس فعال فیزیک در چنین سیستمی بی نتیجه خواهد ماند.

۲. عدم آشنایی معلمان دروس مختلف با روشهای نوین آموزشی

علی‌رغم اینکه معلمان دروس بطور گسترده مورد توصیه قرار می گیرند که روشهای فعال آموزشی را جانشین روشهای سنتی و معلم محوری نمایند، دانش آموزان را درگیر مسائل

کاربردی و پژوهشی نمایند و گاهی اوقات روشهای مختلفی همانند به کار بردن فناوری اطلاعات در آموزش، روشهای آزمایشگاهی، پروژه، پرسش و پاسخ و برای تدریس به دبیران پیشنهاد می شود، هنوز تعداد کثیری از دبیران فقط با عناوین این روشهای تدریس آشنایی دارند و یا اطلاعات خیلی محدودی دارند. معمولاً این اطلاعات محدود را با استفاده از مطالب پراکنده مجلات که اتفاقی به دست آنها می رسد، کسب کرده اند و هیچ گاه بطور جدی و عمقی با این روشها آشنا نشده اند. کلاسهای ضمن خدمت دبیران نیز معمولاً آموزش مطالب تئوری و یا روشهای آزمایشگاهی کلاسیک و سنتی است و هیچ گاه روشهای فعال آموزشی، روشهای سازماندهی کلاس و مدیریت زمان برای تدریس با روشهای فعال، مورد توجه قرار نگرفته اند. چگونه از معلمی که هنوز با این روشها آشنا نشده و مورد حمایت علمی قرار نگرفته است، می توان انتظار داشت که روشی را که نمی داند به کار ببرد؟!

۳. متناسب نبودن زمان با روشهای فعال

مسئله زمان را از دو زاویه می توان مورد توجه قرار داد

۱-۳) کمبود زمان لازم برای تدریس علوم به شیوه فعال: شکی نیست که زمان تدریس روشهای فعال طولانی تر از شیوه های سنتی گذشته می باشد. تحقیقی از دبیران فیزیک مدارس استان فارس (که تا حدی روش تدریس دانش آموز محوری را بکار برده اند) نشان می دهد که این دبیران به عللی قادر به ادامه این روش نمی باشند و اولین دلیل این دبیران کمبود وقت می باشد. تقسیم کلاس به دسته ها و گروههای کوچکتر، فعالیتهای آزمایشگاهی، روشهای بحث گروهی، استفاده از رایانه، خرد کردن مسئله به اجزای کوچکتر همه و همه نیاز به زمان دارند. بنابراین با توجه به کافی نبودن زمان، استفاده از روشهای فعال بسیار کم رنگ خواهد بود.

انتخاب روش تدریس یکی از مراحل مهم طراحی آموزشی است. معمولاً علم بعد از انتخاب محتوا و قبل از تعیین وسیله، باید خطمشی و روش مناسب تدریس خود را

انتخاب کند؛ چون خطمشی معلم و روش تدریس او چگونگی فعالیت شاگردان را برای رسیدن به هدف‌های آموزشی مشخص می‌سازد.

در واقع، به مجموعه تدابیر منظمی که معلم برای رسیدن به هدف، با توجه به شرایط و امکانات، اتخاذ می‌کند روش تدریس می‌گویند.

معلم بدون شناخت روش‌های مختلف تدریس، هرگز به انتخاب صحیح آن نخواهد بود. او هر اندازه که با روش‌های تدریس آشنا باشد در موقعیت‌های مختلف برای رسیدن به مقاصد آموزشی، آزادی عمل بیشتری خواهد داشت.

ساخت نظام آموزشی یک جامعه، اعم از نگرشها و باورها، برنامه‌ها و آیین‌نامه‌ها می‌تواند روش تدریس معلم را تحت تأثیر قرار دهد. توجه یا عدم توجه نظام آموزشی به نیازهای شاگردان و جامعه، اصالت دادن نظام آموزشی به محتوا و برنامه‌ها به جای رشد و تحول همه جانبه، عدم نظارت و کنترل سالم و ارزشیابی‌های اصولی و غیراصولی همه می‌توانند روش تدریس معلم را تحت تأثیر قرار دهند. در بررسی ساختار نظام آموزشی هر کشور دو نظام کاملاً متفاوت دیده می‌شوند.

با توجه به پیشرفت علم و تکنولوژی روش‌های تدریس قدیمی دیگر کارآمد نیستند. همان‌طور که گفتیم در حال حاضر نظام آموزشی وظیفه‌ی ایجاد تغییرات مطلوب در اندیشه‌ها، شناخت‌ها و رفتار انسان را بر عهده دارد. در روش‌های تدریس قدیم معلم بیشتر نقش ناظم را به عهده داشت و دانش‌آموزان نقشی در فرایند تدریس نداشتند. اما در روش تدریس نوین آموزگاران به عنوان راهنما، ناظر و سازمان‌دهنده باید شناخت کافی از نظریه‌های یادگیری و الگوهای تدریس داشته باشند. زیرا مکان‌های آموزشی محلی برای هدایت، نظارت و یادگیری به شمار می‌روند. یک معلم باید علاوه بر زمینه‌های درسی، در رابطه با روش‌های طراحی یاددهی و ارزیابی نیز آگاهی، مهارت و دانش کافی داشته باشد. مهم‌ترین ضرورت روش تدریس نوین ایجاد حس اعتماد به نفس و خودباوری در دانش‌آموزان است. مطالعات نیز نشان داده‌اند که روش‌های تدریس در پیشرفت، ایجاد انگیزه، رضایت خاطر، پرورش شخصیت و رشد دانش‌آموزان نقش مؤثری

دارند. دبیران فقط وظیفه‌ی انتقال واقعیت‌های علمی را ندارند، بلکه باید چگونه فکر کردن و چگونه یاد گرفتن را نیز به دانش‌آموزان آموزش دهند. آن‌ها تلاش می‌کنند تا با نقش دادن به دانش‌آموزان در فرایند آموزش علاوه بر تقویت مهارت‌های گوش دادن، گفتن، خواندن، نوشتن، استدلال، مقایسه، تطبیق، تجزیه و تحلیل، سازندگی و خلاقیت، محتوای درسی را نیز با توجه به این موضوعات در کلاس ارائه دهند. در حال حاضر روش‌های جدید تدریس توجه مسئولان را نیز به خود جلب کرده است.

سبک های مدیریتی و تعاریف

تدریس در حقیقت به تعامل متقابل معلم و شاگرد گفته می‌شود که مدرس با اجرای طرحی منظم و هدف‌دار سعی در تغییر رفتار دانش‌آموزان دارد. در روش‌های جدید معلمان می‌توانند از وسایل و امکانات آموزشی زیادی برای تدریس استفاده کنند. این ابزارها یادگیری مؤثر را از طریق تمرین و فعالیت‌های دیگر، برعهده‌ی دانش‌آموزان می‌گذارد.

یک تدریس خوب باید دارای چهار ویژگی باشد:

بالا بودن تعامل بین معلم و دانش‌آموزان

فعالیت براساس اهداف معین و از قبل تعیین شده

طراحی منظم متناسب با شرایط و امکانات

ایجاد فرصت برای تسهیل یادگیری

شیوه‌های نوین تدریس انواع مختلفی دارند که کاربرد هر کدام از آن‌ها به امکانات کلاس و تشخیص معلم بستگی دارد. روش بارش مغزی، بدیعه‌پردازی، حل مسئله، مشاوره‌ی غیر مستقیم، ایفای نقش، گردش علمی، تدریس مبتنی بر کاوشگری و استفاده از رایانه از جمله شیوه‌های جدید آموزشی هستند که هر کدام اصول و قواعد خاصی برای افزایش اثربخشی در کلاس درس دارند.